

Introductie Sectorplan Luchtvaart COVID-19

Begin 2022 heeft de Minister van VWS een nieuwe aanpak aangekondigd tegen COVID-19 waarbij er van aangewezen sectoren verwacht wordt dat er een sectorplan wordt opgesteld. Een dergelijk plan dient maatregelen te bevatten die de sector zelf zal nemen om de COVID-19 situatie in Nederland te beheersen. De luchtvaartsector is een van de aangewezen sectoren. De sectorpartijen in de luchtvaart zien in dergelijke sectorplannen een positieve ontwikkeling doordat het initiatief voor maatregelen duidelijk bij de sector zelf neergelegd wordt. Tegelijkertijd ziet de Nederlandse luchtvaartsector grote uitdagingen in een nationaal luchtvaart sectorplan vanwege het internationale karakter van de luchtvaart.

Sinds de start van de COVID-19 pandemie streeft de luchtvaartsector naar uniforme maatregelen op het wereldwijde, maar op zijn minst Europese, luchtvaarttoneel. Uniforme maatregelen geven duidelijkheid aan passagiers die de hele wereld over reizen. Tot op de dag van vandaag heeft de luchtvaartsector echter te maken met een lappendeken aan maatregelen wat het reizen niet onmogelijk, maar wel complex maakt. Een nationaal sectorplan voor de luchtvaart staat haaks op dit streven naar wereldwijde uniforme regels. Bij de invulling van het nationale sectorplan wordt door de sectorpartijen dan ook verwezen naar maatregelen die internationale autoriteiten op gebied van luchtvaart en gezondheid, zoals EASA of ECDC, afkondigen. Een randvoorwaarde voor het slagen van een nationaal sectorplan is dan ook dat de Nederlandse overheid zich maximaal in blijft zetten voor uniforme COVID-19 maatregelen in Europa/wereldwijd.

Naast uniforme maatregelen is een grote mate van voorspelbaarheid van het afroepen van nieuwe maatregelen een absolute noodzaak voor een stabiele operatie in de luchtvaartsector. De afgelopen periode heeft ons geleerd dat het acuut afroepen van nieuwe maatregelen tot zeer veel onrust leidt, niet alleen bij de sectorpartijen, maar vooral ook bij de reizigers. Een grote mate van voorspelbaarheid biedt rust en stabiliteit in de luchtvaartsector. Reizigers moeten kunnen weten waar ze aan toe zijn wanneer ze op reis gaan. Indien de reiziger bij aanvang van de reis niet weet of terugkeer naar Nederland mogelijk is, dan leidt dit tot terughoudendheid van reizigers om met het vliegtuig op reis te gaan. Voorspelbaarheid kan onder andere gecreëerd worden door in sectorplannen met duidelijke scenario's te werken en niet met een glijdende schaal waarbij het onvoorspelbaar wordt welke maatregelen er afgeroepen gaan worden.

Het succes van een nationaal luchtvaart sectorplan hangt tevens samen met de participatie van de Nederlandse overheid. Door het internationale karakter van de luchtvaart en daarmee de vele betrokken partijen zoals de internationale reizigers en buitenlandse luchtvaartmaatschappijen, is het onmogelijk om sector-breed maatregelen te nemen die door alle partijen vrijwillig opgevolgd worden. Niet alleen de internationale reiziger moet vooraf geïnformeerd worden over welke maatregelen er verwacht kunnen worden wanneer er via of naar Nederland gereisd wordt per vliegtuig, maar ook buitenlandse luchtvaartmaatschappijen moeten weten wat er van ze verwacht wordt. Hierin zal de Nederlandse overheid een rol moeten spelen. Ook pleiten wij ervoor om vliegend personeel uit te sluiten van maatregelen, zoals testen, om de operationele maakbaarheid in stand te houden.

De afgelopen periode heeft ons ook geleerd dat we in bepaalde situaties juridisch afdwingbare maatregelen nodig hebben. De sectorpartijen in de luchtvaart kunnen nu eenmaal niet bijvoorbeeld testverplichtingen of quarantaine verplichtingen voorschrijven en afdwingen. Het is vanzelfsprekend dat we als luchtvaartsector zoveel mogelijk weg willen blijven van dergelijke ingrijpende maatregelen, maar de sectorpartijen begrijpen maar al te goed dat er in uiterste situaties naar dergelijke noodmaatregelen gegrepen moet kunnen worden. De sectorpartijen leggen hierbij wel de verantwoordelijkheid neer bij de Nederlandse overheid om er zorg voor te dragen dat er ook voor deze juridisch afdwingbare maatregelen een hoge mate van proportionaliteit en voorspelbaarheid is qua inzet van de maatregelen.

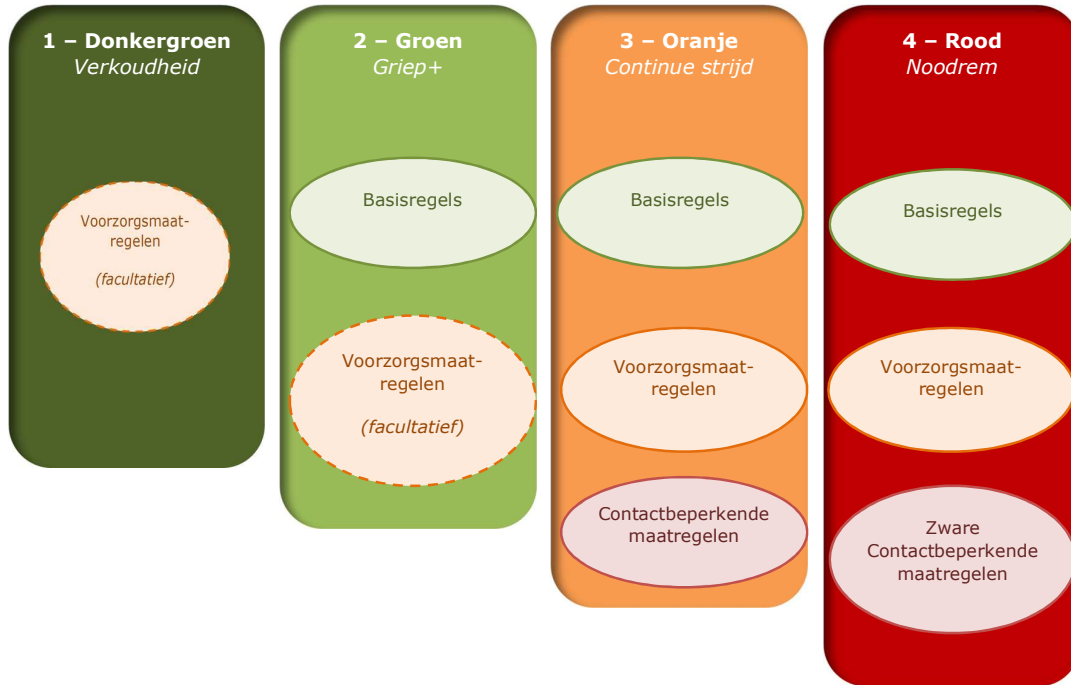
Daarnaast wordt er in het luchtvaart sectorplan vanuit gegaan dat de Nederlandse overheid bij ingrijpende maatregelen zoals inreisbeperkingen of een quarantaineplicht de verantwoordelijkheid pakt door deze maatregelen, die gelden tussen overheid en passagier, zonder tussenkomst van sectorpartijen in te vullen. In het internationale speelveld zijn hier goede voorbeelden van terug te vinden waarbij de overheid rechtstreeks en zonder tussenkomst van luchtvaart sectorpartijen maatregelen oplegt aan reizigers en erop toeziet dat de reiziger zich houdt aan deze verplichtingen.

De luchtvaartsectorpartijen trekken dan ook de conclusie dat een nationaal COVID-19 sectorplan voor de luchtvaart de volgende elementen moet bevatten:

- Overheidsmaatregelen die bijdragen aan uniformiteit van de maatregelen op internationaal Europees/wereldwijd niveau;
- Een hoge mate van voorspelbaarheid wanneer deze overheidsmaatregelen ingezet zullen worden op basis van een juridische grondslag;
- De afroeping van het geldende scenario vanuit de Nederlandse overheid, op basis van heldere en herleidbare meeteenheden;
- Participatie van de Nederlandse overheid in het uitvoeren van maatregelen waarbij de internationale reiziger e/o buitenlandse maatschappijen geïnstrueerd moeten worden;
- Daar waar juridisch afdwingbare maatregelen worden opgelegd voor reizigers, dient de Nederlandse overheid deze maatregelen uit te voeren zonder tussenkomst van sectorpartijen.

Al deze elementen in ogenschouw genomen te hebben, heeft dit geleid tot het volgende COVID-19 sectorplan voor de luchtvaart.

Schematische weergave scenario's en maatregelen

Sectoraal plan Luchtvaart COVID-19

Note 1: bij ieder scenario zijn er bestaande protocollen bij de sectorpartijen aanwezig die ondersteunen aan:

- Het handelen in het geval van een passagier met COVID-19 verschijnselen.
- Bron en contactonderzoek.

Note 2: Dit plan is van toepassing voor de daadwerkelijke uitvoering van luchtvaart activiteiten. Voor de kantoor situatie zullen de landelijke richtlijnen gelden m.b.t. werken op kantoor.

Risiconiveau	Maatregelen ¹²
Scenario 1: <i>Verkoudheidscenario</i> Het coronavirus leidt alleen tot milde klachten, vergelijkbaar met een verkoudheid. Er is geen grote druk op het zorgsysteem. Sturingsmodel: bottom-up, afgestemd sectoraal plan. Aard van de maatregelen: voorzorgsmaatregelen die sectoren zelf willen en kunnen nemen om verspreiding van het virus en kans op ernstig beloop ziekte te verminderen.	Het volgen van de (RIVM) basismaatregelen van de overheid. Voorzorgsmaatregelen (facultatief): - Advies vanuit de overheid 'doe een zelftest na een reis'. - Gebruik van handpompjes en spatschermen op Nederlandse luchthavens waar reiziger en personeel veel contact hebben; mits in vergelijkbare situaties in andere sectoren (bv. supermarkten) ook geadviseerd`. - Communicatie naar de klant v.w.b. maatregelen die genomen zijn door de luchtvaarmaatschappij. Internationale context: - Afstemming van COVID-19 maatregelen (mondkapjes/socialdistancing/etc) op de adviezen en ontwikkelingen van de internationale luchtvaartautoriteiten in de luchtvaartsector op basis van risk based approach (EASA/ECDC aviation health & safety protocol recommendations worden behandeld als aanbevelingen (comply or explain) en alleen directives worden verplicht gesteld).
Scenario 2: <i>Griep+ scenario</i> Er is sprake van (periodieke uitbraken van) een ernstiger, griepachtig verloop. Dit kan tot zware belasting van de zorg leiden, zeker als het virus samenvalt met een stevig griepseizoen. Sturingsmodel: bottom-up, afgestemd sectoraal plan. Aard van de maatregelen: voorzorgsmaatregelen die sectoren zelf willen en kunnen nemen om verspreiding van het virus en kans op ernstig beloop ziekte te verminderen	Aanvullende mogelijkheden op maatregelen genoemd bij scenario 1: Voorzorgsmaatregelen (facultatief): - Luchthaven Schiphol stelt zelftesten gratis beschikbaar aan eigen en ingehuurd personeel. - Advies vanuit overheid en sector: Draag een mondkapje op drukke plaatsen en aan boord van vliegtuigen, echter geen handhaving door sectorpartijen. Mondkapjes worden gratis beschikbaar gesteld voor personeel. - Additionele schoonmaak op de Nederlandse luchthavens. - Sectorpartijen zetten zich in om contactmomenten te verminderen gedurende verschillende processen, zoals: - o Check-in (stimuleren online check-in) - o Aan boord: Passagiers aangeven zoveel als mogelijk te blijven zitten.

¹ Maatregelen vervallen zodra bewezen niet effectief.

² Maatregelen voor de luchtvaartsector dienen in de internationale context te worden afgewogen, consistent en uitvoerbaar zijn.

Scenario 3: <i>Continue Strijd scenario</i> Er is hoog risico op overbelasting van de zorg, door bijvoorbeeld een nieuwe variant die besmettelijker is, door een onzeker of ernstiger ziektebeeld of als gevolg van afnemende immuniteit. Sturingsmodel: top-down, overheid besluit maar sectoren kunnen in concept plan voorkeursmaatregelen aangeven (ranking). Aard van de maatregelen: Maatregelen die bij een opleving van het virus contacten veiliger kunnen maken. De maatregelen gaan verder dan voorzorgsmaatregelen uit scenario 1 en 2 zullen (deels) een verplichtend karakter hebben.	Aanvullende mogelijkheden op maatregelen genoemd bij scenario 1 & 2: Vorzorgsmaatregelen: - Kantoorpersoneel werkt thuis, indien mogelijk. - Omgang met kwetsbare medewerkers conform protocollen. - Luchtvaartmaatschappijen versturen Letter to passenger over geldende maatregelen. - Omroeptekst aan boord over geldende maatregelen (Op basis van richtlijnen voorzien vanuit de Nederlandse overheid). Verdere contactbeperkende maatregelen (gerangschikt: goed uitvoerbaar (A), redelijk/onder voorwaarden uitvoerbaar (B) en slecht uitvoerbaar (C)), zoals: A: (Dringend) advies vanuit overheid en sector voor het dragen van een mondkapje en in lijn met zienswijze EASA/ICAO. Geen handhaving vanuit de sectorpartijen. Mondkapjes worden gratis beschikbaar gesteld voor personeel. B: Controleren op coronabewijzen zoals vaccinatie/herstelbewijs als DCC check door de overheid weer wordt ingevoerd³ (op basis van een juridische grondslag). B: Controle door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen op DCC voor inreizende buitenlandse crew als DCC ook in Nederland wordt ingevoerd (op basis van een juridische grondslag). B: Luchtvaartmaatschappijen: APU gebruik (HEPA filters activeren) tijdens omdraai/ op de grond zolang dit niet in strijd is met de geldende omgevingswetgeving. B: Aanscherping van het schoonmaak & desinfectieprotocol van vliegtuigen door luchtvaartmaatschappijen op basis van de risico analyse⁴. B: Luchtvaartmaatschappijen activeren (Alternatieve) testprotocollen voor vliegend personeel; in het geval van Variant of Concern (VOC), om uit te sluiten dat vliegend personeel in het buitenland getest moet worden. B: Maximaal mogelijk digitaliseren van processen waarbij de overheid dit faciliteert. B: Luchtvaartmaatschappijen limiteren handbagage zodat er geen opstopping in gangpad ontstaat. B: Luchtvaartmaatschappijen informeren dat passagiers zelf verantwoordelijk zijn voor het beladen van handbagage in de overhead bins. C: Quarantaineplicht voor passagiers wordt ingesteld door de overheid (op basis van een juridische grondslag en een volledige inrichting van een digitale quarantaineverklaring voor reizigers, zonder tussenkomst van de sectorpartijen)⁵.

³ Validation service op DCC wordt in stand gehouden. Online validation tool is beschikbaar met daarin de inreisregels van alle toepasselijke landen (aangesloten op de Europese gateway).

⁴ Indien mogelijk met middelen die zo min mogelijk milieubelastend zijn.

⁵ De sector pleit voor een volledige online verklaring, zonder logistiek van papier met gevoelige medische en persoonlijke informatie binnen de sectorprocessen.

	C: De Nederlandse luchthavens adviseren om 1.5m afstand te houden op het vliegveld. Daar waar geen 1.5 meter kan worden gewaarborgd, zullen de Nederlandse luchthavens additionele maatregelen treffen, zoals looplijnen; evt. aangevuld met het weren van wegbrengers in de vertrekhallen. C: Inreisverbod ingesteld middels een juridische grondslag door de Nederlandse overheid in geval van VOC; mits EU-breed wordt ingevoerd, want effectiviteit beperkt als het niet Europees breed wordt ingezet en er alternatieven reismogelijkheden zijn). Note: Daar waar door de overheid inreisbeperkingen worden opgelegd aan passagiers, dient de health clearance van deze passagiers rechtstreeks plaats te vinden tussen de overheid en de reiziger zonder tussenkomst van de luchtvaartmaatschappij. Internationale context: - Inreisbeperkingen of reisrestricties worden door de Nederlandse overheid afgestemd op Europese niveau.
<i>Scenario 4: Noodrem scenario</i> Een situatie ontstaat van (zeer) hoge ziekte en sterfte, bijvoorbeeld als gevolg van een nieuwe, ernstige variant, die veel slachtoffers eist en waartegen opgebouwde immuniteit en vaccins slechts in beperkte mate beschermen. De kans dat dit scenario zich voltrekt is erg klein, maar bestaat wel. Op dat moment zal de overheid aan de 'noodrem' moeten trekken. Sturingsmodel: top-down, overheid besluit. Sluiting van bepaalde sectoren niet uitgesloten. Prioritering nog nader te bepalen. Sector wordt gevraagd zich voor te bereiden en met voorstellen te komen. Aard van de maatregelen: zwaardere contactbeperkende maatregelen worden opgelegd door de overheid. Er is voor sectoren beperkt ruimte om maatregelen zelf in te vullen. Aan sectoren wordt wel gevraagd om van te voren mee te denken over hoe dit noodscenario eruit moet zien. Het kabinet zal dit voor zover als mogelijk ook meenemen in de aanpak.	Aanvullende mogelijkheden op maatregelen genoemd bij scenario 1 & 2 & 3: Verdergaande contactbeperkende maatregelen opgelegd door de Rijksoverheid. Note: Daar waar door de overheid inreisbeperkingen worden opgelegd aan passagiers op basis van een juridische grondslag, dient de health clearance van deze passagiers rechtstreeks plaats te vinden tussen de overheid en de reiziger zonder tussenkomst van de airline.